

Hr Edgar Savisaar
Majandusminister

Hr Villu Reiljan
Keskkonnaminister

01. septembril 2005.a.

EKO avalik kiri majandusministrile ja keskkonnaministrile
Saaremaa püsiühenduse keskkonnamõju hindamisest

Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO) tänab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumit võimaluse eest osaleda püsiühenduse rajamise teostatavusuuringu koostamise protsessis. EKOl on heameel tõdeda, et OÜ E-Konsult töö tulemusena valminud esialgse keskkonnamõju hindamise aruanne rõhutab edasiste uuringute ning keskkonnamõju hindamise vajadust ja selles on leitud, et lõplikku otsust püsiühenduse rajamise osas ei saa teha enne keskkonnamõju hindamise läbiviimist. Ka EKO liikmed on seisukohal, et püsiühenduse rajamise põhimõttelise otsuse saab teha alles siis, kui on olemas küllaldaselt infot keskkonnamõjude kohta.

Kahjuks on Saaremaa püsiühenduse protsessis hetkel mõningast ebaselgust, mis võib mõjutada otsuse tegemise läbipaistvust ja kaalutletust. Üheks selliseks aspektiks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt 2005.a. juunis EKOLE saadetud kirjas väljendatud seisukoht, mille kohaselt on käimasoleva teostatavusuuringu alusel võimalik teha riigi tasandil põhimõtteline otsus püsiühenduse rajamiseks. Sisuliselt samale seisukohale asub Keskkonnaministeerium EKOLE 22.07.05 saadetud kirjas, leides sisuliselt, et Vabariigi Valitsusel on eeluuringu tulemuste põhjal võimalik teha otsus püsiühenduse rajamise kohta ning valida parim lahendus. EKO ei nõustu nende seisukohtadega alljärgnevatel põhjustel.

Õiguspärase kaalutusotsuse tegemiseks on vajalik piisava teabe olemasolu oluliste asjaolude ja põhjendatud huvide kohta. Hetkel ei ole läbi viidud nõuetekohast keskkonnamõju hindamist, mille käigus läbiviidavad keskkonnauuringud tagavad hinnangute andmiseks piisava ja adekvaatse andmestiku ning mis on sellise otsuse tegemise vältimatuks eeltingimuseks. Ka esialgse keskkonnamõju hindamise aruandes viidatakse korduvalt uuringute läbiviimise vajadusele (mh on aruande kohaselt vajalik uute täiendavate andmete kogumine piirkonna kliimaatiliste ja hüdroloogiliste tingimuste kohta (aruande lk 34); andmete kogumine teatud geoloogiliste tingimuste kohta (lk 47-48); põhjataimestiku täpsustavad täiendavad uuringud (lk 50); täiendavad uuringud kahepaiksete ja roomajate osas (lk 57); täiendavad uuringud loomaliikide esinemissageduste koha erinevatel teetrasside variantidel (lk 60); täiendavad uuringud, hindamaks mõju lindudele (lk 74); täiendavad uuringud ja analüüsid mõju osas hüljestele (lk 75) jne.). Aruandes märgitakse ka, et Saaremaa püsiühenduse rajamise või mitterajamise üle otsustamiseks (strateegilise otsuse tegemiseks) on vaja koostada strateegiline planeerimisdokument koos selle keskkonnamõju strateegilise hindamisega (lk.15).

Seetõttu leiame, et käesoleval ajahetkel ei oleks Eestis kehtivate haldusmenetluse reeglitega kooskõlas püsiühenduse rajamise protsessi põhimõtteliselt suunava seisukoha võtmine ehk otsuse tegemine selle kohta, kas püsiühendus tuleb või mitte. Igasugused vihjed sellele, nagu oleks sellist otsust võimalik teha või nagu oleksid sellised otsused juba langetatud (sh ajakirjanduses avaldatud vastavad seisukohad – näiteks „*Varik lisas, et see on viimane suur uuring enne, kui üle miljardi krooni maksev püsiühenduse*

projekt viiakse valitsuse ette. „Uuringu tulemuste põhjal on juba valitsuse teha, kas ehitada ja millal”¹; „Majandus- ja kommunikatsiooniminister Meelis Atonen kinnitas eile, et Saaremaa püsiühenduse loomist pole tagaplaanile lükatud ning sild või tunnel ehitatakse”²; „Kaheksa kuud kestva uuringu tulemuste põhjal saab valitsus suvel langetada lõpliku otsuse Saaremaa püsiühenduse rajamise kohta”³), on seega ülimalt eksitavad.

Põhimõttelise otsuse langetamine riigi tasandil enne keskkonnamõjude hindamisi seaks kahtluse alla edasise protsessi objektiivsuse ning tõstataks Natura 2000 linnu-ja loodushoiualade kaitse kontekstis küsimuse Eesti riigi õiguskuulekusest EL liikmena. Kui otsus püsiühendus rajada langetatakse juba algfaasis, võib edasine tegevus (planeeringud, KSH, KMH) jääda vaid formaalsuseks ja hilisem protsess muutuda vormiliselt korrektseks ja näiliselt demokraatlikuks otsustereaks, mis peadib hoolimata tegevuse negatiivsete aspektide osakaalust püsiühenduse rajamisega. Seetõttu leiab EKO, et Vabariigi Valitsusel/Riigikogul on praeguses etapis ning olemasolevate uuringute alusel võimalik otsustada vaid seda, kas jätkata info kogumist püsiühenduse rajamise otsustamiseks või mitte. Seejuures tuleb strateegilise keskkonnamõju hindamise käigus leida vastus ka küsimusele, kas püsiühenduse rajamisele leidub muid asjakohaseid alternatiive, ning piirduda ei tohiks vaid püsiühenduse trassivariantide alternatiividena käsitlemisega.

EKO juhib tähelepanu asjaolule, et püsiühenduse rajamisel on tõenäoliselt oluline negatiivne keskkonnamõju väga suurele piirkonnale Läänemerele ning seda ümbritsevast maismaast, mistõttu otsust püsiühenduse rajamise kohta ei saa langetada kiirustades. Algandmete kogumiseks tuleb planeerida piisavalt aega ja rahalisi vahendeid. Loodame, et diskussioon püsiühenduse rajamise olulistest küsimustes jätkub ning et haldusorganid teevad piisavalt jõupingutusi avalikkuse sisuliseks kaasamiseks, mis tagab otsustusprotsessi läbipaistvuse.

Eesti Keskkonnaühenduste Koja liikmete nimel,

Kärt Vaarmari
Eestimaa Looduse Fond

Eesti Keskkonnaühenduse Koja liikmed on:

ELF - Eestimaa Looduse Fond
ERL - Eesti Roheline Liikumine
SEI - Säätva Eesti Instituut
PKÜ - Pärandkoosluste Kaitse Ühing
EOÜ - Eesti Ornitoloogiaühing
TÜLKR - Tartu Üliõpilaste Looduskaitse Ring
SOREX- Eesti Üliõpilaste Keskkonnakaitse Ühing Sorex
ENLÜ - Eesti Noorte Looduskaitse Ühing
NTS - Nõmme Tee Selts
TKI - Tehiskeskkonna Instituut

¹ Saaremaa püsitee ootab lõpphinnangut. Postimees 05.03.04, <http://www.postimees.ee/060304/esileht/siseudised/128233.php>

² Minister Atonen lubab püsiühendust. Postimees 05.03.04, <http://www.postimees.ee/060304/esileht/siseudised/128232.php>

³ Saaremaa püsiühenduse projekti nõustab Taani firma. Eesti Päevaleht 06.01.05, <http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=282206>